

“Quan un Estat no dona seguretat als seus ciutadans, a qui podem assenyalar? Dins de la policia, ha penetrat el crim organitzat, i l'Estat n'és responsable perquè és còmplice, ja sigui per acció o per omissió.”

Fotografia: Defensores en línea.

A finals dels 90, la Sandra Zambrano va descobrir que un dels seus germans, Juan de Dios, estava vivint l'etapa final de la sida. La família no va detectar la infecció fins que aquesta va estar molt avançada, i va ser aleshores quan la Sandra va veure clar com funcionen les discriminacions. El seu germà tenia un problema d'alcoholisme, però mai no l'havien fet fora de la feina per això. En canvi, l'acomiadament va arribar quan va saber-se que tenia la sida. Ell, però, no va callar, i va denunciar el seu cas als mitjans de comunicació. “Vam començar la lluita i no estàvem sols, tot i que hi havia molts mites i llegendes”, recordava la Sandra en una entrevista l'any passat.

Posteriorment, un altre germà de l'activista, José Zambrano, va començar a involucrar-se en la defensa dels drets de les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals (LGTBI). Molts companys del José estaven infectats pel VIH, i això va fer que tots dos germans comencessin a tre-

ballar en l'acollida de persones que patien la sida.

A dia d'avui, encara hi treballen. De fet, la Sandra és directora executiva de l'Asociación para una Vida Millor de Personas Infectadas y Afectadas por el VIH/sida en Honduras (APUVIMEH). Aquesta entitat, nascuda al 2004, promou els drets de la comunitat LGTBI i de les persones amb VIH o sida. Entre altres projectes, l'organització gestiona la Casa Renacer, un refugi per a persones amb VIH o sida.

La seva activitat com a defensora dels drets humans ha portat la Sandra a patir nombroses amenaces i intimidacions. També el seu entorn ha estat agredit. La filla de la Sandra va ser segrestada durant unes hores al 2013, i aquest any han sortit del país dos dels seus nebots per motius de seguretat. Un altre nebot, l'Allan Yoni Banegas Godoy, va ser segrestat el 13 de maig passat i posteriorment assassinat. APUVIMEH compta des del 2013 amb una mesura cautelar de la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH); al juliol del 2015, se'n va sol·licitar l'ampliació.

El gènere i la sexualitat, factors de risc per a la integritat física

El passat 3 de juny, el cos de René Martínez va ser reconegut al dipòsit de cadàvers de San Pedro Sula, a Honduras, amb senyals d'estrangulació i asfíxia. Els seus familiars n'havien denunciat la desaparició el dia 1. Era una nova víctima de l'extrema violència a la qual són sotmeses les persones lesbianes, gais, trans, bisexuals i intersexuals (LGTBI) al país.

Martínez era un destacat defensor dels drets de la comunitat LGTBI. Amb motiu del seu assassinat, la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) va emetre un comunicat de premsa en què instava Honduras a abordar “de manera efectiva i amb la diligència deguda” el context generalitzat de violència contra les persones LGTBI i, específicament, les agressions que pateixen els defensors i defensores dels drets d'aquest col·lectiu.

A finals de l'any passat, APUVIMEH va publicar un estudi que reflecteix la intensitat d'aquesta violència sistemàtica i que, segons explica la Sandra Zambrano, no ha rebut cap tipus de resposta institucional. L'informe recull les morts violentes motivades per l'orientació sexual i la identitat de gènere de la víctima que s'han registrat al país entre 2004 i el 30 de novembre de 2015. En total, l'organització documenta 216 morts per crims d'odi.

Entre el 2004 i el 2008, les xifres oscil·len entre 1 i 6 morts anuals. A partir del 2009, quan es produeix el cop d'Estat contra l'aleshores president Manuel Zelaya, s'observa un increment molt significatiu. Aquell any es registren 35 víctimes. Al 2013, quan Honduras bat el trist rècord de ser el país més violent del món (amb una taxa de 79 homicidis per cada 100.000 habitants, segons dades de l'Observatori de la Violència de la Universitat Nacional Autònoma d'Hondures), són assassinades 39 persones LGTBI. En els últims dos anys, el nombre de morts violentes ha disminuït. Tot i això, els indicadors continuen revelant un context de molta inseguretat per a la integritat física de les persones LGTBI.

Al mes de maig, les organitzacions que conformen el Comitè de la Diversidad Sexual de Honduras, entre les quals hi ha APUVIMEH, van comparèixer públicament per reclamar que les autoritats del país es comprometin en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBI. El coordinador de l'associació Arcoiris, Donny Reyes, va lamentar especialment la impunitat que acompanya els crims d'odi.

La manca d'investigació i de càstig de les agressions contra la comunitat LGTBI també ha estat criticada per la CIDH. Segons dades recollides per aquest organisme en un informe publicat a finals de l'any passat*, entre 2009 i 2013 l'Oficina del Procurador General d'Hondures va registrar almenys 122 homicidis de persones LGTBI. Només un 24% dels casos va arribar a l'etapa judicial i, d'aquests, únicament es va dictar una decisió final en un 4%.

Un exemple emblemàtic d'aquesta impunitat és el de Walter Trochez, defensor dels drets LGTBI vinculat a APUVIMEH. Pocs dies abans del seu assassinat, l'any 2009, va ser segrestat i colpejat per persones desconegudes, que li van demanar noms i adreces d'altres activistes, i li van advertir que tenien ordres de matar-lo. Al març del 2015, un tribunal penal de Tegucigalpa va absoldre un amic de Trochez, que havia estat acusat del crim i havia passat dos anys en presó preventiva. Des de l'organització Red Lésbica Cattrachas, expliquen que la investigació del cas va ser molt deficient: no es van tenir en compte les activitats de Trochez com a defensor dels drets humans i, en canvi, es va considerar l'assassinat com un crim passional a causa de l'orientació sexual de la víctima.

Més enllà de la impunitat generalitzada, la CIDH també ha denunciat altres tipus de violència institucional contra la comunitat LGTBI d'Hondures. L'informe al qual s'ha fet referència anteriorment* posa en relleu les violacions del dret a la integritat personal comeses per les forces de seguretat de l'Estat. Se subratlla que el col·lectiu LGTBI es troba “entre els grups que s'enfronten a més violència a Honduras”, i s'adverteix que “la persistència d'aquests actes podria indicar un patró de crims d'odi, perpetrats principalment per la policia i guàrdies de seguretat privada”. Les detencions ar-

bitràries, la inacció davant d'actes violents contra persones LGTBI, les intimidacions i les agressions directes no són, malauradament, fets excepcionals.

*Comissió Interamericana de Drets Humans.
Violencia contra personas lesbianas, gay, bisexuales, trans e intersex en América. 2015.

Acte en memòria de Walter Trochez.
Fotografia: www.defensoresonline.com

VIH: estigma i discriminació

Alguns factors contribueixen a situar les persones LGTBI en una posició de major vulnerabilitat davant la violència i la discriminació. L'origen, la situació migratòria, el poder adquisitiu, la discapacitat o l'activisme en són només exemples.

La tasca de la Sandra Zambrano com a defensora dels drets humans es desenvolupa en una d'aquestes interseccions: la que conformen el col·lectiu LGTBI i les persones infectades pel virus VIH, causant de la sida. Segons el darrer Informe nacional de progrés de la resposta contra el VIH i la sida (2015), l'epidèmia a Hondures està "concentrada en homes que tenen sexe amb homes, dones trans i treballadores sexuals". S'observen també taxes de prevalença superiors a la mitjana entre la població garífuna.

Les persones infectades pel VIH són sovint estigmatitzades i pateixen diverses discriminacions, que de vegades també afecten les seves famílies. L'accés a la feina, l'educació i l'atenció sanitària són algunes de les dificultats amb què es troben.

Membres d'APUVIMEH, donant suport al llançament de la campanya "Lliures i iguals", de les Nacions Unides. Fotografia: ONU.

Entrevista

Com comença el teu activisme per a la defensa dels drets de les persones LGTBI i amb VIH?

Des de molt jove, casa meua i la de la meua àvia van estar habitades per moltíssimes persones LGTBI. Eren amics i amigues del meu germà José Antonio, activista dels drets LGTBI a Hondures des de fa 32 anys. Molts d'ells van morir durant els anys 80 i 90 a causa del VIH. Però el que més va marcar la meua vida va ser la pèrdua al 1997 del meu germà Juan de Dios, que també era activista i va deixar-nos a causa de la pandèmia. La meua és una lluita familiar. El fet que els meus dos germans fossin activistes, sumat a la discriminació que vam patir tant la meua família com els meus amics morts, va impulsar-me a seguir els passos del José Antonio.

Quines són les principals demandes del moviment LGTBI per a les institucions hondurenyes?

Demanem respecte pel dret a la vida, que s'acabi la impunitat i que s'investiguin els assassinats de persones LGTBI. També reclamem accés a la justícia, i que s'impulsin iniciatives per a la inclusió social i polítiques públiques en favor de les persones LGTBI. A més, volem una llei que abordi les qüestions relatives a la identitat de gènere.

Participes en diversos projectes sobre VIH/sida i altres malalties de transmissió sexual. Quins són els problemes més rellevants en aquest àmbit?

No rebem cap tipus de suport. L'Estat ni tan sols ha assumit la seva obligació de recollir en els pressupostos nacionals el finançament dels professionals en salut capacitats pel Fons Global. En els dos darrers anys, hi ha hagut fins i tot ruptura d'estoc de teràpies de rescat durant alguns mesos, cosa que va en detriment de les persones que prenen antiretrovirals.

Parla'ns de la Casa Renacer.

La nostra organització compta amb la Casa Renacer des de fa 13 anys. És una llar temporal per a persones que viuen amb VIH. No hem comptabilitzat quanta gent hi ha passat des que la vam engegar, però calculem que deuen ser al voltant de 2.000 persones. Potser més. Acollim tots els qui requereixen els nostres serveis, sense cap cost. Oferim allotjament, alimentació, accés a la medicació i exàmens, suport psicossocial i ajuda per a l'apoderament i la reinserció a la família. Sovint, la gent ens arriba a través d'hospitals o d'ONG.

Com comentava abans, no tenim cap suport de l'Estat. Però sobrevivim. El govern no té aquest tema a l'agenda. De fet, el sistema de salut va patir un procés de transformació i han desaparegut els programes sobre infeccions de transmissió sexual i VIH.

Al 2015, Hondures va aprovar una reforma de la Llei especial per a persones amb VIH.

Sí. La nostra organització, juntament amb un petit grup d'activistes, va impulsar una iniciativa per fer pressió al

Fotografia: www.distantnearby.com

Congrés nacional. El diputat pel departament de Francisco Morazán, l'advocat Rasel Tomé, va fer-se ressò de la nostra demanda. Després de setmanes d'incidència, vam aconseguir que l'avantprojecte de reforma de la llei fos inclòs a l'agenda de la Secretaria del Congrés, per a la seva discussió i posterior aprovació.

DENUNCIEM els assassinats impunes a Hondures dels següents activistes LGTBI:

- Fabio Zamora, voluntari d'APUVIMEH, el 4 de juliol del 2009.
- Walter Orlando Trochez, fundador d'APUVIMEH, el 13 de desembre del 2009.
- Karla Juanes, noia transsexual i sordmuda molt activa en la defensa dels drets humans, el 4 de desembre del 2011.
- Jorge Alberto Castillo, fundador d'APUVIMEH, el 6 de setembre del 2015.
- Génesis Hernández, voluntària d'APUVIMEH, l'11 de setembre del 2015.

No són els únics casos, n'hi ha molts més. Des del projecte *Ciutats defensores dels drets humans*, demanem a les autoritats hondurenyes que prenguin les mesures necessàries per investigar aquests assassinats i fer justícia a les víctimes i les seves famílies.

+ informació: www.casarenacer.blogspot.com

Ciutats Defensores dels Drets Humans

<https://ciutatsdefensoresdretshumans.wordpress.com/>

Organitzen:

AJUNTAMENT DE
SANT BOI DE LLOBREGAT

CEA(R)
Comissió Catalana
d'Ajuda al Refugiat

Institut de Drets
Humans de Catalunya

INSTITUT
CATALÀ
INTERNACIONAL

PER LA PAU

Participen:

AJUNTAMENT DE BARBERÀ DEL VALLÈS

Ajuntament
de Castelldefels

Ajuntament del
Prat de Llobregat

AJUNTAMENT
D'ESPLUGUES

Ajuntament
de Gavà

Ajuntament
de Girona

Ajuntament de Granollers

Ajuntament
de Molins de Rei

Ajuntament
de Sant Cugat

AJUNTAMENT DE
SANT JOAN DESPÍ

AJUNTAMENT
de Sant Vicenç dels Horts

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

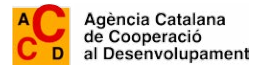

Ajuntament
de Terrassa

AJUNTAMENT DE
VILADECANS

Col·laboren:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Diputació
de Barcelona

Generalitat
de Catalunya

fòrum
sd
SINDICS, SINDIQUES,
DEFENSORS I DEFENSORES
LOCALS DE CATALUNYA

AMB Àrea Metropolitana
de Barcelona

Casa Amèrica Catalunya

FONS CATALÀ
DE COOPERACIÓ
AL DESENVOLUPAMENT